

надання інформації працівникам правоохоронних органів задля виявлення інших фактів торгівлі людьми, притягнення до кримінальної відповідальності всіх причетних до злочинної діяльності та попередження скоєння нових кримінальних правопорушень.

Тому на сьогодні в Україні, незважаючи на накопичений позитивний досвід надання допомоги жертвам торгівлі людьми, залишається необхідність: – введення навчання роботі з жертвами торгівлі людьми в базові програми підготовки спеціалістів всіх установ, причетних до Національного механізму перенаправлення для постраждалих від торгівлі людьми; – спеціальної психологічної підготовки всіх працюючих з потерпілими, яка б включала методики роботи з їх ідентифікації та подальший психологічний супровід при ресоціалізації.

Література

1. Білянська Ю.Є. Торгівля людьми сучасний прояв рабства / Ю.Є. Білянська // зб. наук. праць «ΛΟΓΟΣ» / відп. за випуск Голденблат М.А. // ГО «Європейська наукова платформа». – Обухів: Друкарня «Друкарник» (ФОП Гуляєва В.М.), 2018. – Т. 2. – С. 80-82.
2. Палажій Г. В Україні почастишали випадки торгівлі людьми та рабства. Як не стати жертвою [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zik.ua/news/2017/03/28/v_ukraini_pochastishaly_vypadky_torgivli_lyudm_y_ta_rabstva_yak_ne_staty_1069197.
3. Батиргарєєв В.С. Щодо сучасних рис явища торгівлі людьми в Україні та особливостей його запобігання / В.С. Батиргарєєв // Протидія незаконній міграції та торгівлі людьми: [матеріали II Міжнародного науково-практичного симпозіуму] (м. Івано-Франківськ, 16-17 березня 2018 року). – Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2018. – С. 21-25.

Анастасія Володимирівна Кисіленко – студентка II курсу Сумської філії Харківського національного університету

внутрішніх справ

Науковий керівник: Марина Олександрівна Колесник – старший викладач кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ

ПОНЯТТЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ВБИВСТВА ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОМ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Аналіз і дослідження вчинення вбивств дає підстави стверджувати, що в даний час умисні вбивства вчиняються з більшою жорстокістю і зухвалістю. Законодавством всіх країн світу вбивство віднесено до найбільш тяжких злочинів, тому переважна більшість кримінальних

кодексів започатковує Особливу частину нормами, що містять положення про відповідальність за умисне вбивство, тим самим стверджуючи пріоритет загальнолюдських цінностей.

Питання вбивств в теорії кримінального права досліджується багатьма вітчизняними і зарубіжними науковцями. Зокрема у своїх працях дану тему висвітлювали В. М. Бабенко, Ю. В. Баулін, С. Д. Бережний, Є. Л. Галагуря, О. В. Гороховська, В. К. Гришук, О. П. Каранікола, М. Й. Коржанський, В. В. Кузнецов, М. І. Бажанов, Є. М. Левчук, О. П. Литвин, О. М. Лупіносова, Н. Є. Маковецька, В. О. Навроцький, М. В. Самарчук та інші [1, с. 246].

Серед злочинів проти життя і здоров'я особи найбільш небезпечними є вбивства, відповідальність за які передбачено у ч. 1 ст. 115 Кримінального кодексу України, де вперше надано законодавче визначення поняття вбивства, засноване на узагальненні вироблених науковцями формулювань даного явища [5]. Однак таке закріплення не внесло однозначного розуміння поняття вбивства. Також не можна недооцінювати небезпеку необережних злочинів. Законодавство України передбачає відповідальність і за вбивство з необережності, тому слід приділяти увагу і таким злочинам [4]. Аналіз кримінального законодавства зарубіжних країн дає змогу побачити різні підходи до трактування як умисного вбивства, так і необережного, їх видів та підстав притягнення до кримінальної відповідальності.

Кримінальний кодекс Франції 1994 р., який змінив Кодекс Наполеона 1810 р., виділяє навмисне убивство і ненавмисне посягання на життя. Так, навмисне вбивство є навмисним позбавленням життя іншої людини, при цьому виділяють три ступеня навмисної вини: передумисел, невизначений умисел і спеціальний умисел. Навмисне вбивство, вчинене з передумислом (заздалегідь обміркованим умислом), становить переднавмисне вбивство й карається суворіше (довічним тюремним ув'язненням), однак особа може бути звільнена після закінчення періоду надійності, тривалість якого становить вісімнадцять років. При вчиненні кваліфікованого навмисного вбивства період надійності збільшується до тридцяти років спеціальним рішенням суду присяжних.

Кримінальний кодекс Франції також встановлює відповідальність за неумисне посягання на життя. Поняття ненавмисної вини законодавець намагається визначити шляхом перерахування можливих варіантів поведінки у книзі другій законодавчої частини кодексу «Злочини і проступки проти людини» [2, с. 209-210]. Відповідно до ст. 221-6 КК Франції ненавмисне заподіяння смерті – заподіяння іншій людині смерті з необачності, необережності, неухважності, недбалості або погрішності щодо обов'язку з безпеки чи обережності, визначеному законом або регламентом, утворює ненавмисне вбивство. Фізична особа, винна у цьому злочині, карається тюремним ув'язненням на строк до

трьох років та штрафом, а щодо юридичних осіб застосовується штраф; віддання під судовий нагляд; конфіскація знаряддя злочину; заборона здійснювати діяльність, за якої вчинено злочин; афішування судового рішення [3, с. 77-78].

У законодавстві Сполучених Штатів Америки вбивство тлумачиться (на прикладі «Зводу законів США», розділ «Злочини та кримінальний процес») як протизаконне позбавлення життя людської істоти, вчинене навмисно та зі злим умислом. За ступенем тяжкості вбивства поділяються на вбивства першого ступеня та вбивства другого ступеня. До простих вбивств другого ступеня відносять і необережне вбивство. Це, по-перше, необережне спричинення смерті, по-друге, проведення абортів, що спричинив смерть, і, по-третє, навмисне доведення іншої особи до самогубства чи сприяння в цьому.

Натомість у кримінальному законодавстві штату Каліфорнія існує три види простого вбивства: навмисне, необережне та вчинене внаслідок порушення правил дорожнього руху. Навмисним визнається вбивство, вчинене під впливом раптово виниклої сварки або сильного душевного хвилювання. Кримінальні кодекси деяких штатів передбачають посилення кримінальної відповідальності за необережне вбивство, якщо під час його вчинення винний перебував під впливом алкогольних або наркотичних речовин [2, с. 209].

Кримінальним кодексом Російської Федерації передбачено відповідальність як за умисне вбивство, так і за спричинення смерті через необережність. Досить цікавим є порівняння формулювання і змісту суб'єктивної сторони кримінального правопорушення у законодавстві РФ та України. Згідно з КК РФ при кваліфікації легковажності (самовпевненості) «...винний передбачав можливість настання смерті від своїх дій (бездіяльності), але без достатніх на те підстав самовпевнено розраховував на запобігання смерті» [6, с. 73-74]. Натомість за КК України при самовпевненості «особа передбачає можливість настання смерті іншої людини як наслідок своїх дій або бездіяльності, що утворює реальну загрозу для цієї людини, але легковажно розраховує на певні конкретні обставини, які здатні, на її думку, відвернути настання смерті» [7, с. 87].

За кримінальним кодексом латиноамериканської держави Чилі 1875 р. караність встановлюється за необережні злочини (квазіделікти) тільки у прямо передбачених законом випадках. Наприклад, у нещасних випадках, спричинених у межах міста засобами пересування з механічною або тваринною тягою з наслідком у вигляді смерті пішохода чи заподіянні йому тілесних ушкоджень, при цьому до встановлення факту про зворотне передбачається вина водія засобу пересування, якщо нещасний випадок відбувся на перехресті або в межах відстані 10 метрів від перехрестя, або якщо водій порушив установлені в місті правила, що

стосуються швидкості їзди або їзди тією чи іншою стороною проїзної частини. Презумпція винуватості пішохода існує, коли нещасний випадок відбувся в іншому місці проїзної частини [2, с. 209].

Як за КК України, так і за Кримінальним кодексом Німеччини, який діє з 1871 р., особа несе відповідальність за дію або бездіяльність. Якщо не встановлено наявності у винної особи умислу на позбавлення іншої людини життя, вона відповідатиме за необережне вбивство, визначене розділом XVI «Злочинні діяння проти життя», який передбачає, що особа, яка з необережності позбавляє життя іншу особу, карається позбавленням волі на строк до 5 років або грошовим штрафом. У КК України зазначено, що виною є психічне ставлення особи до вчинюваної дії чи бездіяльності та її наслідків, виражене у формі умислу або необережності, при цьому умисел поділяється на прямий та непрямий, а необережність – на недбалість і самовпевненість. У КК ФРН такий поділ відсутній [3, с. 78].

Кримінальний кодекс Японії приділяє увагу встановленню відповідальності за умисні злочини. У Загальній частині Кодексу зазначено: «Не є караною дією та, що вчинена за відсутності умислу вчинити злочин; однак це не стосується випадків, коли закон містить спеціальні положення». Необережне вбивство визначається так: «особа, яка з необережності спричинила смерть людині»; «особа, яка спричинила смерть або тілесні ушкодження людині через недостатню увагу, що необхідна у зв'язку з обов'язками за характером діяльності» [2, с. 210].

Підбиваючи підсумки, можна сказати, що і в державах континентальної Європи, і в країнах англосаксонської родини права немає єдиного підходу до визначення умисних та необережних вбивств – у кримінальних законах окремих держав як умисне вбивство, так і вбивство з необережності визначається по-різному. Аналіз кримінально-правових норм зарубіжних країн, що встановлюють відповідальність за посягання на життя, висвітлює питання, на які необхідно звернути увагу українському законодавцю. Використання досвіду зарубіжних країн є необхідним і доцільним у процесі подальшого вдосконалення кримінального законодавства України.

Література

1. Бережний С. Д., Бережний К. С. Основні підходи до визначення поняття «вбивство» в теорії кримінального права та за Кримінальним кодексом України / С. Д. Бережний, К. С. Бережний // Університетські наукові записки. – 2011. – № 3(39). – С. 246-254.
2. Гороховська О. В. Відповідальність за необережне позбавлення життя: зарубіжний досвід / О. В. Гороховська // Держава та регіони. Сер. : Право. – 2013. – № 1. – С. 208-212.
3. Гороховська О. В., Семенюк І. С. Відповідальність за посягання на життя: зарубіжний досвід / О. В. Гороховська, І. С. Семенюк

[Електронний ресурс] // Держава та регіони. Серія : Право. – 2015. – № 1. – С. 75-79. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/drp_2015_1_17.

4. Кримінальне право України. Загальна частина [за ред. П. С. Матишевського та ін.]. – К. : Юрінком Інтер, 1997. – 512 с.

5. Про судову практику у справах про злочини проти життя і здоров'я особи: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 2 від 07.02.2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03>.

6. Сотула О. С. Умисне вбивство вчинене на замовлення: порівняльно-правове дослідження/ О. С. Сотула // Вісник Академії адвокатури України. – 2015. – Том 12. – Число 3 (34). – С. 72-77.

7. Фітьковський С. М. До питання визначення поняття «вбивство» у кримінальному праві України / С. М. Фітьковський // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – Вип. 5. – Т. 3. – С. 87.

Віталій Сергійович Кононець – студент II курсу Сумської філії
Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: **Віктор Миколайович Кисельов** – викладач
кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського
національного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНЬОГО

Особливості допиту малолітньої або неповнолітньої особи встановлені статтею 226 КПК України: «1. Допит малолітньої або неповнолітньої особи проводиться у присутності законного представника, педагога або психолога, а за необхідності – лікаря. 2. Допит малолітньої або неповнолітньої особи не може продовжуватися без перерви понад одну годину, а загалом – понад дві години на день. 3. Особам, які не досягли шістнадцятирічного віку, роз'яснюється обов'язок про необхідність давання правдивих показань, не попереджуючи про кримінальну відповідальність за відмову від давання показань і за завідомо неправдиві показання. 4. До початку допиту особам, зазначеним у частині першій цієї статті, роз'яснюється їхній обов'язок бути присутніми при допиті, а також право заперечувати проти запитань та ставити запитання».

Тактика допиту малолітніх та неповнолітніх осіб значною мірою обумовлена особливостями їх психіки (підвищеним навіюванням, схильністю до фантазування, високою емоційністю, нестійкістю поведінки), незначним життєвим досвідом, що нерідко приводить до неправильної оцінки ними розслідуваної події в цілому або окремих її елементів.